

MODALITĂȚI DE EFICIENTIZARE A PRACTICII PROFESIONALE LA ISTORIE. CRAIOVA 2013

Constanțiu DINULESCU*

METHODS OF IMPROVING THE PROFESSIONAL PRACTICE IN HISTORY. CRAIOVA 2013

(Abstract)

This article presents the main aspects regarding the specialty practice of the students at History which was unreelied at the Craiova Museum of History in good conditions and with distinguished results. Such an experience will certainly contribute to the enlargement of knowledge for the students and will be the chance to explore new opportunities in their local work field, thus, the transition from school to active life being a certainty.

Keywords: cultural heritage, cultural strategies, restoration, preservation, display of objects.

Inițiativa dezvoltării unui asemenea proiect de anvergură privind practica de specialitate, în cazul nostru, la disciplina istorie, este nu numai binevenită, ci și imperios necesară.

Pornind de la considerentele, deja cunoscute și aplicate fără prea mari adăugiri în ultimul deceniu, putem afirma, că practiciile de specialitate nu i s-a acordat, în ciuda unor „retușuri” tardive, atenția necesară și, mai ales, setul de măsuri reformatoare de care ar fi avut nevoie.

Se știe faptul că, îndeobște, disciplina istorie în planurile de învățământ din mediile universitare, îi pregătește pe studenți aproape exclusiv pentru cariera didactică, fără să le ofere prea multe oportunități spre alte orizonturi compatibile cu competențele și posibilitățile absolvenților acestei specializări.

Incertitudinile studenților referitoare la importanța disciplinelor studiate în timpul celor trei ani de studiu – de altfel, insuficienți pentru o pregătire de specialitate solidă, științific și metodic – se extind supărător și cu consecințe negative asupra practicii de specialitate¹.

* Conf. univ. dr., Departamentul de Științe Administrative, Istorie și Relații Internaționale, Facultatea de Drept și Științe Sociale, Universitatea din Craiova, președintele Filialei Dolj a Societății de Științe Istorice din România.

¹ Vezi, pe larg, Andreea Mihaela Niță (coord.), *Barometru al gradului de armonizare a competențelor urmărite în domeniul socio-uman cu cele așteptate pe piața muncii de la nivel local*, Craiova, Editura Sitech, 2012, pp. 38-40.

Acestor limite, li se adaugă, o altă practică, cea pedagogică², care se profilează, de ani buni, ca *dominanta specializării istorie*, deoarece oferă, cu greutate și cu o concurență acerbă, *singura direcție* spre care sunt absorbiți absolvenții, și anume, catedra de istorie din învățământul preuniversitar.

În cadrul proiectului finanțat din *Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial de Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013*, intitulat *Competențe socio-umane pentru piața muncii din regiunea sud-vest Oltenia*, am încercat să identificăm, împreună cu cei doi tutori (profesor doctor Mihai Fifor și profesor doctor Florin Ridiche) de la Muzeul Olteniei din Craiova, direcții noi de acțiune și de atragere a studenților practicanți spre noi alternative, complementare carierei didactice, cu intenția firească de a crea oportunități suplimentare de angajare în domenii concordante cu expertiza și portofoliul lor de pregătire academică. Am insistat, pentru că instituția parteneră ne-a oferit un cadru propice și o bază logistică performantă, să includem în programul de practică elemente distincte ale valorizării patrimoniului istoric, ce le-ar putea deschide calea spre alte zone accesibile de pe piața muncii locale, naționale și chiar europene.

Pregătirea pentru jobul de arhivist, muzeograf, restaurator consultant sau expert în promovarea comunității locale a patrimoniului istoric deja existent, construit anterior, necesită dobândirea unor competențe, deprinderi și aptitudini specifice acestei discipline.

Circumscriștii acestor obiective, au fost adaptate cerințelor practice tematice diverse, cu o largă acoperire în zona pragmatică a viitoarei profesii. La propunerea celor doi tutori de practică amintiți anterior, de altfel, aceștia fiind foarte buni cunoscători ai managementului cultural în zona preocupărilor istorico-etnografice și arheologice, am inclus în programul eșalonat de practică de specialitate și tematice menite să le dezvolte studenților interesul pentru cunoașterea și valorificarea culturală a unui bogat patrimoniu.

² Pentru modalități concrete de desfășurare a practicii pedagogice vezi și: Gheorghe Iuțiu, Valerica Iriciuc, Argentina Pânzariu, *Ghid metodic pentru studenți și profesori debutanți. Istorie*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2005, pp. 11-35; Constanțiu Dinulescu, *Didactica istoriei*, Craiova, 2010, pp. 205-246; Constanțiu Dinulescu, Florian Olteanu, *Practica pedagogică la istorie – premisă a formării viitoarelor cadre didactice*, în „Studii și articole de istorie”, vol. LXXIV/2008, pp. 202-217; Călin Felezeu, *Metodica predării istoriei*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 1998, pp. 220-232; Nicolae Opreșcu, *Caiet de practică pedagogică*, București, Editura Fundației „România de Măine”, 1996. Pentru complexitatea procesului de predare-învățare a istoriei vezi și opiniile exprimate de: Ștefan Păun, *Didactica istoriei*, București, Editura Corint, 2007; Gheorghe Tanasă, *Metodica predării-învățării istoriei*, Iași, Editura „Spiru Haret”, 1996; Gheorghe I. Ioniță, *Metodica predării istoriei*, București, Editura Universității din București, 1997; Ion R. Popa, Maria Năpruiu, Gheorghe Alexandru, Vasile Voinescu, Claudia Gheorghe Cârțu, *Metodica predării istoriei în învățământul preuniversitar*, Craiova, Editura „Gheorghe Alexandru”, 1999; Călin Felezeu, *Didactica istoriei*, ediția I, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2000; ediția a II-a, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2004; Laura Căpiță, Carol Căpiță, *Tendințe în didactica istoriei*, Pitești, Editura „Paralela 45”, 2005; Alice Ionela Roaită, *Didactica istoriei. Un manual pentru profesorul de istorie*, ediția a II-a, revizuită și adăugită, Pitești, Editura Paralela 45, 2012.

O primă direcție de inițiere a avut ca temă muzeologia³. Pornind de la definiția termenului în sine, studenții au fost informați despre conceptele muzeologice, care constituie baza științifică și practică de organizare a muzeelor, ca depozitar al unor bunuri culturale valorificate prin expunere, cu scopul de a instrui și educa un public cât mai larg. Totodată, aceasta este dovada elocventă a unui anume grad de cultură și civilizație regionale, în cazul Muzeului Olteniei, chiar mai extins vorbind, cu o arie de referință ce depășește granițele istorice ale provinciei din sud-vestul României.

Termenul de „muzeografie”⁴ este atestat încă din anul 1727, când la Hamburg este publicată lucrarea lui Gaspar Neickel, intitulată *Muzeografia*. Mai târziu, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, mai exact în anul 1883, muzeologia se impunea ca o știință de sine stătătoare, evoluând treptat și contribuind prin informațiile obținute, la dezvoltarea procesului de cunoaștere a istoriei.

Pentru a-i iniția pe studenți în managementul efectiv al unei instituții cu un asemenea profil, le-am sugerat oportunitatea prezentării într-o temă distinctă a arhitecturii ideale pentru realizarea unui site web de muzeu, cu titlul introductiv *Pagina de început*, urmat și de alte subteme ce trebuie incluse într-o asemenea prezentare, precum *Localizarea, Istoric, Fondarea muzeului, Evenimente și expoziții, Conducere, Cercetare, Arhive, Patrimoniu, Indici și cataloage tematice*.

Principala poartă de acces a unui site web – *Pagina de început* – reprezintă organizarea conținutului și a serviciilor de navigare, incluzând repere clare ale ghidării vizitatorilor. S-a subliniat că pagina de început trebuie să conțină *Declararea misiunii*, prezentată într-un format clar și ușor de accesat de utilizatori. Este obligatoriu, ca această declarație să fie disponibilă în mai multe limbi străine, dar să nu depășească 50 de cuvinte. Conținutul acesteia ar trebui să includă: tema site-ului web, principalul cuprins al site-ului, organizarea responsabilă de funcționare a acestuia și, eventual, căror utilizatori îi este destinat.

Secțiunea referitoare la localizarea pe site a instituției, conține informații legate de locație și așezare (adresa și numărul de telefon), dar și cum se poate ajunge la muzeu-harta orașului Craiova, mijloacele de transport în comun aferente, precum și alte detalii necesare.

Secțiunea *Istoria muzeului* ar trebui să descrie fondarea și evoluția instituției, clădirea în care este amplasată, formarea colecțiilor care sunt păstrate și schimbările survenite în timp, precum și o evidență a achizițiilor și a evenimentelor planificate a se desfășura într-un anumit interval de timp. Totodată, la această secțiune pot fi incluse informații biografice ale persoanelor importante care au legătură cu muzeul, o scurtă cronologie, dar și elemente care să descrie relația muzeului cu comunitatea locală.

³ Corina Nicolescu, *Muzeologie generală*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1975; Claudia Cleja Stoicescu, *Sub semnul muzeului*, București, Editura Sport-Turism, 1983; Radu Florescu, *Bazele muzeologiei*, București, 1996 (litografiat); Ioan Opriș, *Istoria muzeelor din România*, București, Editura Museion, 1994; Venera Mihaela Cojocaru, Neculai Barabaș, Victor Mitocaru, *Pedagogie muzeală*, București, 1999; Ioan Godea, *Muzeotehnică*, Oradea, 2007.

⁴ Alex. Tzigara Samurcaș, *Muzeografia românească*, București, 1936.

Un capitol distinct al site-ului se cuvine a fi alocat activităților ce se desfășoară aici cu informații precise în derularea acestora. Acestea includ acțiunile pentru public – expoziții, tururi ghidate, proiecte educaționale, publicații, conferințe și alte tipuri de evenimente. Un alt tip de activități sunt cele destinate întreținerii colecțiilor (restaurări, catalogări, evenimente programate, achiziții și împrumuturi). Pe lângă acestea, activitățile de cercetare ce cuprind studii asupra colecțiilor și materialelor, participări la congrese științifice naționale și internaționale, întregesc firesc configurația unei prezentări eficiente.

Au fost invocate, în timpul dezbaterilor, sugestii referitoare la conținutul secțiunilor *Patrimoniu, Indici și cataloage tematice*.

La prima dintre acestea, conținutul va include descrierea, analiza și recunoașterea importanței patrimoniului cultural păstrat în muzeu. Informațiile asupra colecției, vor include o abordare generală ce va conduce la o descriere a fiecărui obiect semnificativ, iar cele pentru o documentare avansată vor fi folosite în scop educațional și în pregătirea profesională pentru turism cultural.

La cea de a doua secțiune, se vor insera lista sistematică a lucrărilor conservate în muzeu și fișele de prezentare a obiectelor. Lista poate fi organizată pe diferite criterii, cum ar fi, pe tipuri de obiecte, cronologie, tehnică, artistică sau conform planului expozițional. Cataloagele tematice trebuie să ia în considerare standardele descriptive propuse de organismele naționale și internaționale. Din dezbaterile avute cu studenții practicanți, au rezultat concluzii pertinente privitoare la importanța informațiilor obținute prin consultarea site-ului unui muzeu.

Tradiția istorică a creștinismului a fost evocată în cadrul dezbaterilor ce au avut loc, bazându-se și pe cunoștințele acumulate de studenți la cursurile audiate la facultate, în special la Istoria antică și medie universală și Istoria artei.

Cultul pentru o personalitate umană – ca de exemplu a lui Iisus și a Mariei – a avut o influență umanizatoare nu numai asupra modului de abordare a religiei și a artei, dar și mai ales, asupra conceptului de colecționare. Tentația îmbogățirii colecțiilor a constituit un imbold puternic în sporirea celor creștine sau de artă, parcurgând evenimente de referință ale istoriei universale precum: Cruciadele, Marile războaie ale Evului Mediu, Marile descoperiri geografice, Renașterea și Reforma.

Pentru a le demonstra studenților practicanți ancorarea muzeului ca instituție culturală a urbei, din inițiativa celor doi tutori a fost pus în dezbatere un studiu de caz intitulat *Muzeul – o școală altfel*, implicând în proiect susținerea unor expuneri tematice de către muzeografi ai Secției de Științe ale Naturii.

Cu ocazia desfășurării evenimentului *Noaptea Europeană a Muzeelor*, am dat curs unui alt studiu de caz, generat de expoziția temporară – *Descoperă harta în umbre*. Expoziția dedicată hărților, a avut o puternică componentă emoțională, mai ales, că spațiul Olteniei de azi era prezentat din timpul tracilor și până în secolul al XIX-lea, având la bază un concept creativ de excepție care se folosește de tehnici variate pentru redarea dinamică a informațiilor, utilizând atât replici supradiimensionate ale hărților, cât și proiecția video ca mijloc de interacțiune cu publicul.

Prin aceste demersuri s-a demonstrat celor prezenți că Muzeul Olteniei din Cetatea Banilor a jucat perfect rolul de *mediator cultural*, îndeplinind concomitent atributul de beneficiar și creator de servicii pe piața culturală românească. În acest context, a fost relevată și ideea că muzeul poate deveni un spațiu alternativ pentru petrecerea utilă a timpului liber și dezvoltarea unui dialog specific cu publicul participant.

O altă direcție urmărită în tematica practicii de specialitate la disciplina istorie a fost cea a rolului arheologiei, numismaticii, artelor decorative și plastice, precum și al documentelor în configurația exponatelor unui muzeu, dar și în cercetarea științifică.

Disponând de mai multe șantiere arheologice, între care cel de la Sucidava⁵, unde studenții noștri efectuează în fiecare an practica, Muzeul Olteniei este depozitarul unor interesante vestigii arheologice și al unei bogate colecții numismatice.

Arheologia, ca disciplină auxiliară a istoriei, relevă prin exponatele sale aspecte generale și speciale ce aparțin unei zone istorice, cercetată pe subdomenii precum arheologia preistorică, antică și medievală, modernă, industrială și subacvatică. Un moment important al secvențelor de practică l-a constituit întâlnirea studenților practicanți cu specialiștii Secției de Restaurare și Conservare a vestigiilor arheologice, unul dintre cele mai dotate din țară și cu o experiență profesională recunoscută.

S-a explicat studenților că orice lucrare de reconstrucție trebuie exclusă încă de la început acceptându-se ideea recompunerii părților existente, dar dezmembrate ale obiectului restaurat.

În cazul numismaticii și medalisticii, ca discipline auxiliare ale istoriei⁶, s-a evidențiat rolul circulației monetare și semnificația acordării unor ordine și medalii. În cazul monedelor, determinant este studiul evoluției acestora din punct de vedere al formei, al gravurii, al baterii și circulației. S-a explicat studenților că, datorită emisiunilor monetare multiple, numismatica s-a constituit în mai multe subdomenii ca: numismatica antică, bizantină, medievală, orientală, modernă și contemporană.

Enumerarea categoriilor din domeniul numismaticii: monedă, bancnotă, jeton, semn monetar, probă, machetă, ștanță, schiță, pușculiță, fișic, casă de bani,

⁵ Octavian Toropu, Corneliu M. Tătulea, *Noi date despre locuirea romană târzie de la Sucidava - Celei*, în „Drobeta”, nr. 5, 1982, pp. 115-124; idem, *Sucidava-Celei*, 1987. Petre Gherghe, Lucian Amon, *Cercetările arheologice de la Sucidava-Celei (jud. Olt). Campania 2006*, în „Analele Universității din Craiova. Istorie”, Anul XII, nr.12/2007, pp. 45-58. Petre Gherghe, Mircea Negru, *Amfore romane descoperite la Sucidava*, în „Analele Universității din Craiova”, Anul XIII, nr. 1(13)/2008, pp. 33-42. Petre Gherghe, Lucian Amon, *O amforă ștanțată descoperită în cetatea romano-bizantină de la Sucidava (jud. Olt)*, în „Analele Universității din Craiova”, Anul XVI, nr.1(19)/2011, pp. 23-26.

⁶ Pentru numismatică și medalistică vezi: Aurel H. Golimas, Gheorghe C. Cristache, *Bibliografia numismatică românească. Bibliographia numismatica daco-romana*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984; George Buzdugan, Gheorghe Niculiță, *Medalii și plachete românești. Memoria metalului*, București, Editura Științifică, 1971.

greutate de verificat monede, pond – a avut efectul propus inițial de a-i familiariza pe studenți cu tainele unei discipline auxiliare fascinată.

O altă preocupare a specialiștilor din cadrul cabinetelor numismatice ale muzeelor din țara noastră o reprezintă medalistica. Decorațiile și monedele reprezintă elemente ale suveranității unui stat, motiv pentru care pe ambele întâlnim însemne heraldice ale statului emitent, descrierea lor fiind comună din punct de vedere heraldic. De asemenea, a fost subliniat faptul că decorațiile – ordine, cruci, medalii comemorative sunt însemne speciale prin care statul recunoaște și răsplătește meritele deosebite ale unora dintre cetățenii săi care s-au remarcat într-unul dintre domeniile vieții sociale. S-a insistat, datorită importanței sociale a acordării lor, asupra decorațiilor reunite într-un sistem complex, ele fiind atribuite persoanelor meritoase din toate domeniile și categoriile sociale și profesionale. A fost detaliat sistemul de decorații format din mai multe categorii de distincții. Acestea sunt concentrate în trei categorii: ordine, cruci și medalii, cele mai importante fiind primele, adică ordinele.

Structurate pe grade sau clase cele trei categorii enumerate anterior sunt atribuite cetățenilor cu merite deosebite. Fișa de descriere a unei decorații trebuie să cuprindă toate elementele acesteia-spadele, briliantele, frunzele de stejar sau de lauri, panglica – întrucât acestea fac distincția cuvenită între statutul persoanei și subliniază locul și modul evidențierii celui decorat.

În cadrul componentelor patrimoniului cultural-național, domeniul *Documente* ocupă, prin numărul și valoarea cultural-istorică, o poziție deosebit de importantă. Pentru a păstra individualitatea fiecăruia dintre materialele ce compun domeniul și pentru a sigura un vocabular adecvat folosirii lor, documentele au fost împărțite pe categorii generice, după cum urmează: document manuscris, document dactilografiat și document imprimat. Li s-a făcut studenților precizarea că din *documente* fac parte acele mărturii scrise, cu excepția celor de piatră, care au valoare de mărturie istorică, socială, economică, politică, culturală, științifică. Din acest domeniu fac parte, de regulă, materialele originale, dar în cazuri speciale- documente distruse, pierdute- pot fi luate în considerație și copiile de epocă. Nu se fișează conform instrucțiunilor în vigoare manuscrisele literare, religioase, manuscrisele unor cărți tipărite, precum și caiete sau dosare ce cuprind memorii, note zilnice, jurnale de călătorie, dacă sunt publicate.

Pentru o cunoaștere aplicată a cadrului legislativ, în cadrul temei *Legea patrimoniului cultural național*, tutorii le-au explicat studenților că acest patrimoniu reprezintă ansamblul bunurilor ce se constituie într-o mărturie și o expresie a valorilor, credințelor, cunoștințelor și tradițiilor aflate într-o continuă evoluție⁷.

Bunurile culturale aparținând patrimoniului național mobil fac parte, în funcție de importanța și semnificația lor istorică, arheologică, documentară, etnografică, artistică, științifică și tehnică, literară, cinematografică, numismatică, filatelică, heraldică, bibliofilă, cartografică și epigrafică, de vechimea, unicitatea

⁷ Mihai Mihalcea, *Conservarea obiectelor de artă și a monumentelor*, București, 1970.

sau raritatea lor din *tezaurul* patrimoniului cultural național alcătuit din bunuri culturale de valoare excepțională pentru umanitate; *fondul* patrimoniului cultural național mobil alcătuit din bunuri culturale are valoare deosebită pentru România. Prin clasare, legea înțelege procedura de stabilire a bunurilor culturale mobile care fac parte din cele două categorii juridice ale patrimoniului cultural național: *tezaur și fond*.

Referitor la criteriile de clasare a patrimoniului cultural, tutorii au subliniat că acestea sunt standarde pe baza cărora se evaluează semnificația și importanța culturală a bunurilor mobile și prin care se determină dacă acestea sunt susceptibile de a fi clasate. Au fost enumerate criteriile generale de clasare, respectiv: vechimea, frecvența și starea de conservare.

În continuarea prezentării elementelor ce sunt indisolubil legate de patrimoniul cultural, au fost subliniate rolul marketingului în valorificarea și dezvoltarea acestuia. Marketingul cultural este un domeniu de sine stătător datorită particularităților activității din cadrul organizațiilor culturale. Prin intermediul strategiilor de marketing se urmărește eficientizarea activității care în cazul marketingului cultural prezintă unele elemente specifice acestui domeniu.

Am încercat, să redau doar secvențe dintr-un stagiu de practică de specialitate al studenților de la istorie, care s-a desfășurat la Muzeul Olteniei din Craiova în bune condiții și cu rezultate mai mult decât mulțumitoare. O asemenea experiență va contribui cu siguranță, la lărgirea orizontului profesional al absolvenților specializării istorie și la „descoperirea” de noi oportunități ce li se vor oferi pe piața muncii locale, făcându-se în acest fel tranziția de la școală la viața activă.